

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 9a/2024

privind controlul constituționalității articolelor 25 alin. (1) lit. g¹) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 privind statutul judecătorului și 14 alin. (5) din Legea nr. 133 din 17 iulie 2016 cu privire la declararea averii și a intereselor personale

(eliberarea din funcție a judecătorului în cazul constatării unei încălcări a regimului juridic al conflictelor de interese [2])

CHIȘINĂU
3 decembrie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 23 ianuarie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 3 decembrie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o sesizare depusă la Curtea Constituțională la 23 ianuarie 2024, pe baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 4 alin. (1) lit. a), 25 lit. d¹) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 4 alin. (1) lit. a) și 38 alin. (1) lit. d¹) din Codul jurisdicției constituționale, de Consiliul Superior al Magistraturii.

2. Consiliul Superior al Magistraturii îi solicită Curții să exercite controlul de constituționalitate al articolelor 25 alin. (1) lit. g¹) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 privind statutul judecătorului și 14 alin. (5) din Legea nr. 133 din 17 iulie 2016 cu privire la declararea averii și a intereselor personale.

A. Legislația pertinentă

3. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 116 Statutul judecătorilor

„[...]”

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

[...]”

4. Prevederile relevante ale Legii nr. 544 din 20 iulie 1995 privind statutul judecătorului sunt următoarele:

Articolul 25

Eliberarea judecătorului din funcție

„(1) Judecătorul este eliberat din funcție în cazul:

[...]

g¹) stabilirii, prin actul de constatare rămas definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese;

[...].”

5. Prevederile relevante ale Legii nr. 133 din 17 iulie 2016 cu privire la declararea averii și a intereselor personale sunt următoarele:

Articolul 2

Noțiuni

„În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni se definesc astfel:

[...]

conflict de interese – situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează sau ar putea influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce îi revin potrivit legii;

[...]

interes personal – orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activitățile sale în calitate de persoană privată, din relațiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile sale cu organizații necomerciale, inclusiv cu partidele politice și cu organizațiile internaționale;

[...].”

Articolul 3

Subiecții declarării averii și intereselor personale

„(1) Subiecții ai declarării averii și a intereselor personale sunt:

a) persoanele care dețin funcțiile de demnitate publică prevăzute în anexa la Legea nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică;

[...].”

Articolul 12

Categoriile conflictelor de interese și modul de declarare a acestora

„(1) Subiectul declarării se poate afla în conflicte de interese ce pot fi împărțite în următoarele categorii:

a) conflict de interese potențial;

b) conflict de interese real;

c) conflict de interese consumat.

(2) Conflictul de interese potențial reprezintă situația în care interesele personale ale subiectului declarării ar putea conduce la apariția unui conflict de interese real și care se declară în condițiile art. 4–7. Conducătorul ierarhic superior acordă consultanță privind evitarea survenirii unui conflict real ca efect al celui potențial.

(3) Conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin

intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

(4) În cazul apariției unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat:

a) să informeze șeful ierarhic sau organul ierarhic superior imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, despre conflictul de interese în care se află;

b) să nu rezolve cererea/demersul, să nu emită actul administrativ, să nu încheie, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, actul juridic, să nu ia sau să nu participe la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică până la soluționarea conflictului de interese.

[...].”

Articolul 14

Modul de soluționare a conflictului de interese real

„(1) Soluționarea unui conflict de interese real se face prin examinarea situației de conflict și prin determinarea și aplicarea opțiunii pentru soluționarea conflictului.

(2) Conflictul de interese real se soluționează de către subiectul declarării, conducătorul organizației publice, Autoritatea Națională de Integritate sau Consiliul de Integritate, după caz.

(3) Până la soluționarea conflictului de interese real, subiectului declarării îi este interzisă întreprinderea oricărei acțiuni pe cauza dată, cu excepția abținerii.

(4) Subiectul declarării poate soluționa conflictul de interese real în care se află prin abținerea de la rezolvarea cererii/demersului, de la emiterea/adoptarea actului administrativ, de la încheierea actului juridic, de la participarea la luarea unei decizii sau luarea deciziei/votare, informând toate părțile vizate de decizia respectivă în privința măsurilor luate pentru a proteja corectitudinea procesului de luare a deciziilor. În cazul soluționării conflictului de interese real prin abținere, prevederile art.12 alin. (4)–(9) nu se aplică, subiectul declarării fiind obligat să informeze cu privire la soluționarea prin abținere șeful ierarhic, organul ierarhic superior, Autoritatea Națională de Integritate sau Consiliul de Integritate, după caz.

(5) Conducătorul organizației publice, Autoritatea Națională de Integritate sau Consiliul de Integritate, în termen de 3 zile de la data la care a fost informat despre conflictul de interese real al subiectului declarării, are obligația să soluționeze conflictul de interese, aplicând una dintre următoarele opțiuni, în măsura în care legile speciale nu prevăd altfel:

a) restricționarea accesului subiectului declarării, afectat de un conflict de interese, la anumite informații sau restricționarea participării lui la examinarea situațiilor care au legătură cu interesul său personal;

b) transferul subiectului declarării într-o altă funcție, cu acordul scris al acestuia;

c) redistribuirea sarcinilor și atribuțiilor subiectului declarării sau delegarea responsabilității de emitere/adoptare a actului administrativ, de încheiere a actului juridic, de participare la luarea deciziei sau de luare a deciziei către o altă persoană cu competențe decizionale, inclusiv în cazul în care conflictul de interese real se poate repeta;

d) acceptarea emiterii/adoptării actului administrativ, încheierii actului juridic, participării la luarea deciziei sau luării deciziei, dacă opțiunile de soluționare specificate la lit. a), b) și c) nu pot fi aplicate.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării

6. Autorul sesizării menționează că unii judecători ai Judecătoriei Chișinău formulează cereri de abținere de la examinarea unei cauze și declară existența unui conflict de interese odată sau imediat ce abținerea a fost examinată de către un alt judecător. Autorul sesizării consideră că judecătorii înregistrează declarații privind existența conflictului de interese, după ce au formulat o abținere, din frica de a nu fi subiecți ai răspunderii potrivit Legii cu privire la declararea averii și a intereselor personale, care le permite inspectorilor de integritate să intervină în procedurile judiciare pendinte prin constatarea faptei de nedepunere a declarației privind existența conflictului de interese, chiar dacă judecătorul se abține de la judecarea cauzei.

7. Mai mult, autorul sesizării precizează că într-un asemenea caz nu este clar nici ce ar trebui să întreprindă președintele instanței de judecată pe al cărui nume este formulată declarația privind existența conflictului de interese. Dacă acesta ar aplica articolul 14 alin. (5) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale, ar comite o imixtiune în examinarea unei cauze, fapt care ar putea atrage răspunderea disciplinară. În acest context, Consiliul îi solicită Curții să exercite controlul constituționalității articolelor 25 alin. (1) lit. g¹) din Legea cu privire la statutul judecătorului și 14 alin. (5) din Legea nr. 133 din 17 iulie 2016 cu privire la declararea averii și a intereselor personale.

8. Autorul sesizării consideră că sunt încălcate articolele 6, 7 și 116 alin. (1) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

9. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

10. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 privind statutul judecătorului și din Legea nr. 133 din 17 iulie 2016 cu privire la declararea averii și a intereselor personale, ține de competența Curții Constituționale.

11. Articolele 25 lit. d¹) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. d¹) din Codul jurisdicției constituționale îi conferă Consiliului Superior al Magistraturii prerogativa sesizării Curții Constituționale.

12. Curtea precizează că autorul sesizării solicită controlul constituționalității articolelor 25 alin. (1) lit. g¹) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 privind statutul judecătorului și 14 alin. (5) din Legea nr. 133 din 17 iulie 2016 cu privire la declararea averii și a intereselor personale.

13. Referitor la articolul 25 alin. (1) lit. g¹) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995, Curtea menționează că acesta a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate în sesizarea nr. 273a/2021, prin raportare la critici similare de neconstituționalitate și ridicată de același autor, fiind pronunțată Hotărârea nr.

18 din 27 septembrie 2022. În această hotărâre, Curtea a reținut la §§ 60 și 61 că judecătorii, exercitând o funcție de demnitate publică, sunt obligați să respecte exigențele Legii nr. 133 din 17 iunie 2016, inclusiv regimul juridic al conflictelor de interese. Pe de altă parte, Curtea a subliniat că judecătorii au o obligație de imparțialitate, urmând să se abțină de la judecarea cauzelor în care pot exista îndoieli față de obiectivitatea lor (articolul 15 alin. (1) literele a) și d) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995). Totuși, obligația imparțialității nu acționează de o manieră absolută, așa cum pretinde Legea nr. 133 din 17 iunie 2016, ci implică o punere în balanță a principiilor concurente, exercițiu care reprezintă o atribuție a instanței de judecată.

14. Analiza sistematică a conținutului acestor obligații i-a permis Curții să constate caracterul distinct al câmpurilor de aplicare al acestora. Deși judecătorii depun declarații de avere și interese personale și au obligații potrivit statutului de funcționar cu demnitate publică, acest fapt nu presupune că Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 a abrogat sau a făcut desuetă obligația de imparțialitate a judecătorului.

15. Astfel, la §§ 64 și 65 din Hotărâre, Curtea a precizat că nu poate exista un control din exterior al activității jurisdicționale și că nu poate fi admisă intervenția unei autorități administrative în activitatea de îndeplinire a justiției. Din aceste motive și ținând cont de Hotărârea nr. 18 din 9 iulie 2021, Curtea a reținut că articolul 25 alin. (1) lit. g¹) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 este constituțional în măsura în care nu se referă la controlul conflictelor de interese ale judecătorilor de drept comun admise în activitatea de îndeplinire a justiției.

16. Așadar, pentru că în acest capăt sesizarea este una repetată și nu au intervenit elemente noi care să determine schimbarea jurisprudenței Curții Constituționale, Curtea stabilește că atât considerentele, cât și dispozitivul Hotărârii nr. 18 din 27 septembrie 2022 își mențin forța juridică.

17. Referitor la controlul constituționalității articolului 14 alin. (5) din Legea nr. 133 din 17 iulie 2016, Curtea menționează următoarele.

18. Autorul sesizării precizează că soluționarea de către președintele instanței a unui conflict de interese în activitatea jurisdicțională pe baza articolului 14 alin. (5) din Legea nr. 133 din 17 iulie 2016 ar conduce la încălcarea articolelor 6, 7 și 116 alin. (1) din Constituție.

19. În acest context, Curtea subliniază că articolul 14 alin. (5) din Legea nr. 133 din 17 iulie 2016 reglementează soluționarea conflictelor de interese pe plan administrativ, nu în activitatea jurisdicțională. Așadar, pentru că acțiunea acestui articol nu presupune vreo ingerință în activitatea de îndeplinire a justiției, Curtea nu reține incidența articolelor constituționale menționate mai sus.

20. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind controlul de constituționalitate a articolelor 25 alin. (1) lit. g¹) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 privind statutul judecătorului și 14 alin. (5) din Legea nr. 133 din 17 iulie 2016 cu privire la declararea averii și a intereselor personale, depusă de Consiliul Superior al Magistraturii.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 3 decembrie 2024

DCC nr. 151

Dosarul nr. 9a/2024